

ΑΜΙΑΝΤΟΣ ΚΑΙ ΠΥΡΟΣΒΕΣΤΙΚΟ ΣΩΜΑ: ΖΗΤΗΜΑΤΑ ΥΓΙΕΙΝΗΣ ΚΑΙ ΑΣΦΑΛΕΙΑΣ

Παραλίκας Απόστολος, ΧΜ, Πυραγός,
Αρχηγείο Πυροσβεστικού Σώματος, Δνση Εκπαίδευσης,
Μουρούζη 4, Αθήνα,
Τηλ. 210-7228336
Φαξ 210-7249993
e-mail aps_v2@psnet.gr

Περίληψη

Οι επιπτώσεις στην ανθρώπινη υγεία, τόσο των εργαζόμενων αλλά και γενικότερα, από τον αμίαντο είναι πλέον γνωστές και τεκμηριωμένες. Μια σειρά νομοθετημάτων στοχεύουν στον έλεγχο των χρήσεων, αλλά και τον περιορισμό των επιπτώσεων από τον αμίαντο.

Όσον αφορά τους εργαζόμενους στο Πυροσβεστικό Σώμα, αλλά και σε άλλες υπηρεσίες άμεσης επέμβασης, λόγω της φύσης της αποστολής τους είναι δυνατό να επισημανθούν μια σειρά προβλήματα που μπορεί να προκληθούν από την ύπαρξη αμιάντου.

Ειδικότερα, εκτός από τους συνηθισμένους και κοινούς κινδύνους από τον αμίαντο που μπορεί να αντιμετωπίσουν γενικά όλοι οι εργαζόμενοι (αμίαντος σε εγκαταστάσεις, κτίρια υπηρεσιών, εξοπλισμό, συνεργεία συντήρησης οχημάτων και υλικών, κοκ), το πυροσβεστικό προσωπικό κατά την άσκηση των καθηκόντων του είναι δυνατό να εκτεθεί σε μια σειρά από ιδιαίτερους κινδύνους που σχετίζονται με τη φύση της εργασίας και της αποστολής του Πυροσβεστικού Σώματος.

Στους προαναφερόμενους κινδύνους περιλαμβάνονται:

- Αντιμετώπιση πυρκαγιών σε οικίες / εγκαταστάσεις / βιομηχανίες όπου είναι δυνατό να υπάρχει αμίαντος: είναι άγνωστο στις περιπτώσεις αυτές πού και σε τι ποσότητες υπάρχει αμίαντος.
  - Διασώσεις σε περιπτώσεις καταρρεύσεων λόγω σεισμών ή άλλων αιτιών: Ειδικότερα στις περιπτώσεις αυτές, οι συνθήκες που επικρατούν κατά τις επιχειρήσεις διάσωσης, είναι πολύ πιο δύσκολες, χρονοβόρες, σε περιορισμένο χώρο, κάτι που δυσκολεύει εξαιρετικά τη χρήση Μέσων Ατομικής Προστασίας.

Στις παραπάνω περιπτώσεις είναι δυνατό να υπάρξει επαφή του πυροσβεστικού προσωπικού με αμίαντο. Επιδημιολογικές μελέτες και έρευνες σχετικά με αντίστοιχες εκθέσεις και τις επιπτώσεις τους διαχρονικά στο πυροσβεστικό προσωπικό δεν υπάρχουν. Επιπλέον, είναι σχετικά πρόσφατη (2003) η εφαρμογή του θεσμικού πλαισίου Α&ΥΕ στο Πυροσβεστικό Σώμα και δεν έχει ολοκληρωθεί η ανάπτυξη των προβλεπόμενων δομών προστασίας.

1. Εισαγωγή – Το πρόβλημα του Αμιάντου

Έχει περάσει πάνω από ένας αιώνας από τις πρώτες καταγραφές επιπτώσεων στην υγεία εργαζομένων από την έκθεση σε αμιάντοⁱ. Παρόλα αυτά, στο μεγαλύτερο μέρος του 20^{ου} αιώνα, η χρήση του συνεχώς διαδίδονταν, αντί να περιοριστεί και να ελεγχθεί. Βασικό παράγοντα που συνετέλεσε στη διάδοση αυτή αποτέλεσαν οι εξαιρετικές ιδιότητες του αμιάντου ως πυρίμαχο και θερμομονωτικό υλικό, για την αντιμετώπιση της εξάπλωσης των πυρκαγιών, ειδικά σε μια εποχή ραγδαίας ανάπτυξης των μεγαλουπόλεων. Η ανάπτυξη αυτή συνδέθηκε αφενός με οικιστική και κατασκευαστική ανάπτυξη, αφετέρου όμως με μεγάλες πυρκαγιές που σε πολλές περιπτώσεις κατέστρεψαν σημαντικά τμήματα μεγάλων πόλεων. Για τις ιδιότητές του αυτές μάλιστα ο αμιάντος χαρακτηρίστηκε και ως «μαγικό» υλικό.

Σαν αποτέλεσμα, ο αμιάντος υπάρχει σήμερα σε πολλά σημεία, είτε σε κτίσματα και εγκαταστάσεις, είτε σε άλλες χρήσεις, αλλά και σε ορισμένες περιπτώσεις και στο περιβάλλον. Σήμερα είναι πλέον διαπιστωμένες και τεκμηριωμένες οι επιπτώσεις του αμιάντου στην ανθρώπινη υγεία, τόσο στον εργασιακό τομέα, όσο και σε καταναλωτές και χρήστες, ευρύτερα.

2. Ασφάλεια και Υγιεινή στην Εργασία και Πυροσβεστικό Σώμα.

Μια σειρά από νομοθετήματα, τα περισσότερα από τα οποία έχουν θεσπιστεί τα τελευταία χρόνια, στοχεύουν στην προστασία των εργαζόμενων από κινδύνους κατά τη διάρκεια της εργασίας τους, καθώς και τον περιορισμό των επιπτώσεων από τους κινδύνους αυτούς. Το υφιστάμενο θεσμικό πλαίσιο για την Ασφάλεια και Υγιεινή των Εργαζομένων βασίζεται στο Νόμο 1568/85 . Μια σειρά από Προεδρικά Διατάγματα θεσπίστηκαν στη συνέχεια με βάση το νομικό αυτό πλαίσιο, με σκοπό να καλύψουν επιμέρους τομείς (επικίνδυνες ουσίες, οθόνες οπτικής απεικόνισης, σήμανση ασφαλείας, κοκ). Στο προοίμιο όλων αυτών των Π.Δ., επαναλαμβάνονταν διαρκώς και μονότονα ότι «Οι διατάξεις του παρόντος δεν εφαρμόζονται στο ένστολο προσωπικό των Ενόπλων Δυνάμεων και των Σωμάτων Ασφαλείας...»ⁱⁱ.

Σαν αποτέλεσμα, οι εργαζόμενοι στα Σώματα Ασφαλείας, Πυροσβεστικό Σώμα αλλά και Αστυνομία, οι οποίοι επιτελούν ένα επικίνδυνο κατά γενική ομολογία λειτούργημα, παρέμεναν επί πολλά χρόνια εκτός του προστατευτικού πλαισίου περί «Ασφάλειας και Υγιεινής στην Εργασία», όχι μόνο στο επιχειρησιακό τους έργο, το οποίο παρουσιάζει έτσι κι αλλιώς σημαντικές ιδιαιτερότητες, αλλά και σε όλες τις καθημερινές τους δραστηριότητες. Τέτοιες δραστηριότητες, κοινές με πολλές άλλες κατηγορίες εργαζομένων, περιλαμβάνουν, για παράδειγμα, εργασία σε γραφεία, σε οθόνες οπτικής απεικόνισης, σε συνεργεία συντήρησης εξοπλισμού ή οχημάτων, τον καθημερινό έλεγχο του εξοπλισμού και των μέσων, αυτοψίες σε βιομηχανικές εγκαταστάσεις, αλλά και κάθε είδους επιχειρήσεις, κοκ. Τέτοιου είδους δραστηριότητες για όλους τους υπόλοιπους εργαζόμενους καλύπτονται από αντίστοιχες νομοθετικές προβλέψεις. Μόλις το Μάρτιο του 2003, θεσπίστηκε για πρώτη φορά, με το Νόμο 3144/03 (ΦΕΚ Α' 111/ 8.5.2003), «Κοινωνικός διάλογος για την προώθηση της απασχόλησης και την κοινωνική προστασία και άλλες διατάξεις», η πρόβλεψη ότι:ⁱⁱⁱ

«4. Οι διατάξεις του Ν. 1568/1985 και των κατ' εξουσιοδότησή του προεδρικών διαταγμάτων ως και το άρθρο 39 του Ν. 1836/1989 για την ασφάλεια και την υγεία των εργαζομένων εφαρμόζονται και στο ένστολο προσωπικό των ενόπλων δυνάμεων και των σωμάτων ασφαλείας με εξαίρεση ορισμένες δραστηριότητες του προσωπικού αυτού που παρουσιάζουν εγγενείς ιδιαιτερότητες. Στην περίπτωση αυτή: α) για το ένστολο προσωπικό των ενόπλων

δυνάμεων θα πρέπει να εξασφαλίζεται κατά το δυνατόν η υγεία και ασφάλεια των εργαζομένων στα πλαίσια των προαναφερόμενων διατάξεων και β) για το ένστολο προσωπικό των σωμάτων ασφαλείας έχουν εφαρμογή οι διατάξεις του άρθρου 36 του Ν.1568/1985»¹

Για την εφαρμογή των παραπάνω προβλέψεων, συστήθηκε στη συνέχεια από τον Αρχηγό του Πυροσβεστικού Σώματος επιτροπή, η οποία ανέλαβε να μελετήσει το θεσμικό πλαίσιο της Α.&Υ.Ε. και τον τρόπο εφαρμογής του στους εργαζόμενους στο Σώμα. Ακολουθώντας τις κατευθύνσεις του προαναφερόμενου άρθρου, η επιτροπή πρότεινε αφενός τη δημιουργία εσωτερικής υπηρεσίας στο Π.Σ. για την εφαρμογή της υφιστάμενης νομοθεσίας στο μη επιχειρησιακό έργο και αφετέρου την περαιτέρω διερεύνηση του τρόπου κάλυψης των επιχειρησιακών δραστηριοτήτων. Τον Ιούνιο του 2006, με την Υ.Α 31135/ 25-7-2006 (ΦΕΚ Β'975) «Διάρθρωση και αρμοδιότητες του Αρχηγείου Πυροσβεστικού Σώματος», προβλέπεται η ίδρυση Διεύθυνσης Υγιεινής και Ασφάλειας στο Αρχηγείο Πυροσβεστικού Σώματος. Αντίστοιχη πρόβλεψη υπάρχει και στο Σχέδιο Νόμου «Αναδιοργάνωση του Πυροσβεστικού Σώματος, αναβάθμιση της αποστολής του και άλλες διατάξεις», το οποίο έχει ήδη κατατεθεί στη Βουλή.

3. Αμιάντος και Εργαζόμενοι στο Πυροσβεστικό Σώμα.

Όσον αφορά τους εργαζόμενους στο Πυροσβεστικό Σώμα, αλλά και σε άλλες υπηρεσίες άμεσης επέμβασης, λόγω της φύσης της αποστολής τους είναι δυνατό να προκύψουν μια σειρά προβλήματα που σχετίζονται με την ύπαρξη αμιάντου. Η παρούσα εισήγηση δεν φιλοδοξεί να αποτελέσει μια εξαντλητική καταγραφή όλων αυτών των προβλημάτων. Αποτελεί περισσότερο μια ενδεικτική παρουσίαση των πιο άμεσων από αυτά. Στοχεύει επίσης να θέσει προς συζήτηση κάποιους τρόπους αντιμετώπισης.

Ειδικότερα, εκτός από τους συνηθισμένους και κοινούς κινδύνους από τον αμιάντο που μπορεί να αντιμετωπίσουν γενικά όλοι οι εργαζόμενοι, το πυροσβεστικό προσωπικό κατά την άσκηση των καθηκόντων του είναι δυνατό να εκτεθεί σε μια σειρά από ιδιαίτερους κινδύνους που σχετίζονται με τη φύση της εργασίας και της αποστολής του Πυροσβεστικού Σώματος. Ακολουθώντας το διαχωρισμό που προβλέπεται από το προαναφερόμενο άρθρο του Νόμου 3144/03, για την εξέταση του ζητήματος το αμιάντου στους εργαζόμενους στο Πυροσβεστικό Σώμα, θα πρέπει να διακρίνουμε δύο πεδία: μη επιχειρησιακός και επιχειρησιακός τομέας.

α) μη επιχειρησιακός τομέας

Ο τομέας αυτός περιλαμβάνει κάθε δραστηριότητα που δεν σχετίζεται με το επιχειρησιακό κομμάτι της αποστολής του Πυροσβεστικού Σώματος, όπου μπορεί να υπάρχει παρουσία αμιάντου. Τέτοιες δραστηριότητες μπορεί να είναι κοινές με αντίστοιχες περιπτώσεις που απαντώνται σε λοιπούς κλάδους εργαζομένων. Ενδεικτικά, σε αυτά μπορεί να περιλαμβάνονται η ύπαρξη αμιάντου σε εγκαταστάσεις, κτίρια υπηρεσιών, δομικές κατασκευές, μονώσεις, κοκ, αλλά και σε συσκευές, μηχανήματα, οχήματα, εξοπλισμό, καθώς και χώρους συνεργείων συντήρησης οχημάτων και υλικών, κλπ. Στον τομέα αυτό, οι προβλέψεις και ενέργειες που θα πρέπει να υλοποιηθούν για την προστασία των εργαζομένων που είναι δυνατόν να εκτεθούν, είναι κοινές με τους υπόλοιπους εργασιακούς χώρους. Οι τρόποι αντιμετώπισης και οι ενέργειες που θα πρέπει να γίνουν είναι ανάλογες, συνεπώς η

---

¹ Άρθρο 36. του Ν.1568/85: Εξουσιοδοτική διάταξη για έκδοση Π.Δ. που 'καθορίζουν τα μέτρα υγιεινής, ασφάλειας και προστασίας της υγείας των εργαζομένων, που πρέπει να λαμβάνονται για την αποτροπή του επαγγελματικού κινδύνου κατά ειδικές εργασίες, είδη εργασιών ή δραστηριοτήτες για την εφαρμογή του νόμου'.

εμπειρία από τους χώρους αυτούς θα πρέπει να μεταφερθεί και να αναληφθούν οι αντίστοιχες ενέργειες.

β) Επιχειρησιακός τομέας

Εδώ περιλαμβάνονται οι δραστηριότητες εκείνες που σχετίζονται με την αντιμετώπιση των έκτακτων καταστάσεων οι οποίες εμπίπτουν στην αποστολή του Πυροσβεστικού Σώματος. Οι δραστηριότητες αυτές παρουσιάζουν πολλές εγγενείς ιδιαιτερότητες όσον αφορά την ασφάλεια και την υγιεινή του προσωπικού και συνεπώς δεν είναι δυνατή η εφαρμογή των υφιστάμενων νομοθετικών προβλέψεων ως έχουν. Για το λόγο αυτό ο νομοθέτης προβλέπει την θέσπιση Προεδρικών Διαταγμάτων τα οποία θα καλύπτουν τις αντίστοιχες περιπτώσεις. Σε τέτοιες καταστάσεις η παρουσία αμιάντου και πολύ περισσότερο η ύπαρξη ρύπανσης από αμιάντο μπορεί να αποτελέσει έναν επιπλέον παράγοντα κινδύνου και να περιπλέξει τα προβλήματα που οι επικεφαλής της επέμβασης θα πρέπει να αντιμετωπίσουν.

Στις περιπτώσεις της παραπάνω κατηγορίας, ενδεικτικά, περιλαμβάνονται:

- Αστικές Πυρκαγιές

Σε περιπτώσεις αντιμετώπισης πυρκαγιών σε οικίες / εγκαταστάσεις / βιομηχανίες όπου είναι δυνατό να υπάρχει αμιάντος, σε γενικές γραμμές είναι άγνωστο πού μπορεί να υπάρχει και σε τι ποσότητες και μορφές υπάρχει ο αμιάντος. Έχουν αναφερθεί περιπτώσεις πυρκαγιών σε οικίες ή παραπήγματα τα οποία είναι κατασκευασμένα σε μεγάλο βαθμό από υλικά που περιέχουν αμιάντο. Η κατάσταση περιπλέκεται σε περιπτώσεις όπου υπάρχει το ενδεχόμενο ύπαρξης παγιδευμένων ατόμων. Η επέμβαση σε αυτή την περίπτωση απαιτεί γρήγορες ενέργειες, αφού το χάσιμο χρόνου μπορεί να αποβεί μοιραίο. Επιπλέον, μπορεί να απαιτηθούν ενέργειες για να διευκολυνθεί η είσοδος των διασωστών στο χώρο, όπως διάρρηξη, κοπή υλικών, κοκ. Στις περιπτώσεις αυτές είναι πολύ πιθανή η αποδέσμευση ινών αμιάντου στην ατμόσφαιρα.

Κατά τη διάρκεια κατάσβεσης πυρκαγιών και διασώσεων, είναι γενικά επιβεβλημένη η χρησιμοποίηση αναπνευστικών συσκευών ή προσωπίδων με φίλτρα. Όμως σε γενικές γραμμές κυρίως λόγω του ότι οι συσκευές αυτές περιορίζουν την ευκινησία αυτού που τις χρησιμοποιεί, αλλά και επειδή έχουν περιορισμένη χρονική διάρκεια, χρησιμοποιούνται μόνο όταν είναι απολύτως αναγκαίες, όταν είναι αδύνατο να εργαστεί κανείς χωρίς αυτές. Επιπλέον, η επιχείρηση της κατάσβεσης αποτελείται από πολλές φάσεις και σε κανονικές συνθήκες η χρησιμοποίηση των προαναφερόμενων μέσων ατομικής προστασίας σε ορισμένες από αυτές δε συνηθίζεται, για παράδειγμα κατά την αποκάθαρση μετά την κατάσβεση της πυρκαγιάς. Τέτοιες ενέργειες συχνά μπορεί να έχουν μεγαλύτερη διάρκεια από την κατάσβεση της πυρκαγιάς. Αν λοιπόν έχει προκληθεί από οποιαδήποτε αιτία παραγωγή και έκλυση ινών στο χώρο, τότε η προσβολή των εργαζόμενων είναι πιθανή. Τέλος, με δεδομένη την έλλειψη ευαισθητοποίησης των εργαζόμενων σε θέματα ασφάλειας και κυρίως υγιεινής κατά την εργασία, αλλά και την απουσία γνώσης για τους κινδύνους από τον αμιάντο, καταλαβαίνει κανείς ότι το επίπεδο εφαρμογής των μέσων ατομικής προστασίας δεν είναι ικανοποιητικό.

Όσον αφορά την αντιμετώπιση των κινδύνων από αμιάντο που θα μπορούσαν να προκύψουν κατά τη διάρκεια αντιμετώπισης μιας πυρκαγιάς, τα παρακάτω στοιχεία θα μπορούσαν να συνεισφέρουν στην βελτίωση της πρόληψης και περιορισμού τους.

- ο Ποια η συμπεριφορά των διάφορων υλικών που περιέχουν αμιάντο σε συνθήκες πυρκαγιάς, θερμικής καταπόνησης, δομικής αστάθειας, κοκ.

- ο Ποια τα απαιτούμενα μέτρα και μέτρα προστασίας του προσωπικού άμεσης επέμβασης σε όλες της φάσης της κατάσβεσης (αναγνώριση, διάσωση, κατάσβεση, αποκάθαρση)
- Επεμβάσεις σε ανελκυστήρες:

Οι επεμβάσεις σε ανελκυστήρες για την απελευθέρωση ή και διάσωση εγκλωβισμένων ή παγιδευμένων ατόμων αποτελούν στατιστικά το συχνότερο αντικείμενο του Πυροσβεστικού Σώματος. Συχνά οι απαιτούμενες ενέργειες δεν διαρκούν πάνω από μερικά λεπτά. Δεν είναι όμως σπάνιες οι περιπτώσεις, ειδικότερα σε ανελκυστήρες παλιάς τεχνολογίας όπου η επέμβαση μπορεί να είναι μια σύνθετη και επίπονη διαδικασία. Είναι γνωστό ότι ο αμιάντος έχει χρησιμοποιηθεί σε προϊόντα όπως τα φρένα ανελκυστήρων όπου υπάρχει τριβή. Είναι λοιπόν πολύ πιθανό με τον καιρό και τη χρήση ίνες αμιάντου να έχουν απελευθερωθεί και να υπάρχουν στην ατμόσφαιρα ή στη σκόνη σε χώρους όπως μηχανοστάσια ανελκυστήρων, απολήξεις φρεατίων, κοκ. Τόσο οι τεχνίτες συντήρησης, αλλά και οι πυροσβέστες κατά τη διάρκεια της επέμβασής τους, θα πρέπει να γνωρίζουν τον κίνδυνο αυτό και να λαμβάνουν τα απαιτούμενα μέτρα προστασίας. Όπως έχει ήδη σημειωθεί, το επίπεδο συνειδητοποίησης των παραπάνω κινδύνων είναι σήμερα χαμηλό, πράγμα που σημαίνει ότι θα πρέπει να καταβληθεί σημαντικό έργο στην κατεύθυνση αυτή.
- Διασώσεις σε περιπτώσεις καταρρεύσεων λόγω σεισμών ή άλλων αιτιών:

Είναι γνωστές σε όλους εικόνες παλιότερες ή πιο πρόσφατες από συμβάντα μεγάλης έκτασης, όπως οι σεισμοί στην Καλαμάτα, το Αίγιο ή η Αθήνα, όπου το Πυροσβεστικό Σώμα κλήθηκε να προσφέρει τις υπηρεσίες του στον εντοπισμό και διάσωση παγιδευμένων στα ερείπια συνανθρώπων μας, αλλά ακόμα και στον απεγκλωβισμό θυμάτων. Οι διαδικασίες αυτές είναι εξαιρετικά σύνθετες, πολύπλοκες, χρονοβόρες και λεπτές επιχειρήσεις, οι οποίες εγκυμονούν πάρα πολλούς κινδύνους για τους διασώστες, και όχι μόνο. Ενδεικτικά και μόνο αναφέρονται κίνδυνοι όπως η αστάθεια των ήδη μισογκεμισμένων κατασκευών, μετασεισμοί που μπορεί να προκαλέσουν νέες καταρρεύσεις, κίνδυνοι μόλυνσεων, κοκ. Οι ενέργειες της διάσωσης επιτελούνται σε εξαιρετικά περιορισμένο χώρο, όπου ο διασώστης κυριολεκτικά γίνεται ένα με το χαλάσματα και εισχωρεί σε αυτά πόντο πόντο έχοντας να αντιμετωπίσει άγνωστο περιβάλλον, συνθήκες και κινδύνους. Συχνά πρέπει στο ελάχιστο διαθέσιμο χώρο να επιτελέσει εργασίες κοπής, διάνοιξης, απομάκρυνσης υλικών, κοκ, και μάλιστα με αντίπαλο το χρόνο. Οι συνθήκες που επικρατούν κατά τις επιχειρήσεις ανάλογων διασώσεων είναι πολύ δύσκολες, χρονοβόρες και σε περιορισμένο χώρο, κάτι που δυσκολεύει εξαιρετικά τη χρήση Μέσων Ατομικής Προστασίας.

Με δεδομένη τη μεγάλη διάδοση του αμιάντου, είναι εύλογο να υποθέσει κανείς ότι η παρουσία του στα χαλάσματα είναι αναμενόμενη. Συχνά αμιάντος υπάρχει όχι μόνο στα χαλάσματα, αλλά και στον περιβάλλοντα χώρο μιας τοποθεσίας όπου έχει συμβεί μια τέτοια καταστροφή. Το παράδειγμα της 11^{ης} Σεπτεμβρίου και της κατάρρευσης των Δίδυμων Πύργων στη Νέα Υόρκη είναι χαρακτηριστικό. Το παράδειγμα αυτό έχει μελετηθεί εκτενώς και από αυτό μπορεί να προκύψουν χρήσιμα παρατηρήσεις^{iv}, μεταξύ των οποίων ότι:

- ο Συχνά οι εργαζόμενοι στις υπηρεσίες άμεσης επέμβασης δεν ήταν καν ενήμεροι για την ύπαρξη τέτοιων «περιφερειακών» κινδύνων, συνεπώς δεν είναι ενήμεροι και για τους τρόπους αντιμετώπισής τους.
- ο Ειδικά για τους Δίδυμους Πύργους αναφέρθηκε ότι υπήρχαν πολλοί διαφορετικοί φορείς και υπηρεσίες οι οποίες έκαναν μετρήσεις πεδίου. Επιπλέον πολλοί από

αυτούς χρησιμοποιούσαν διαφορετικά πρότυπα και διαδικασίες στις μετρήσεις τους, γεγονός που επέτεινε τη σύγχυση.

- ο Υπήρξαν προβλήματα στην επικοινωνία και στην ενημέρωση μεταξύ διάφορων υπηρεσιών, καθώς και στη μεταβίβαση μετρήσεων και στοιχείων, γεγονός που δυσχέραινε τη διαδικασία εκτίμησης των κινδύνων.

Αντίστοιχες παρατηρήσεις σημειώθηκαν τόσο κατά την επέμβαση στο Πεντάγωνο την ίδια ημερομηνία, αλλά και σε άλλες περιπτώσεις αντιμετώπισης εκτάκτων αναγκών, όπως ο τυφώνας Αντρίου.

Από τη μελέτη ανάλογων παραδειγμάτων μπορεί να προκύψουν χρήσιμα συμπεράσματα⁵, μεταξύ των οποίων ότι:

- ο Σε περιπτώσεις τέτοιων καταστροφών μεγάλης έκτασης θα πρέπει να υπάρχει συγκεκριμένο σχέδιο το οποίο να προβλέπει και συγκεκριμένους ρόλους φορέων στην αξιολόγηση «περιφερειακών» κινδύνων όπως ο αμίαντος.
- ο Η ενημέρωση και ευαισθητοποίηση του προσωπικού των υπηρεσιών άμεσης επέμβασης για τους κινδύνους και την αντιμετώπισή τους θα πρέπει να έχει προηγηθεί.
- ο Οι υπηρεσίες να έρθουν σε επαφή εκ των προτέρων και να γνωρίζουν σε ποιούς θα πρέπει να απευθυνθούν ήδη κατά τη φάση της προετοιμασίας των σχεδίων τους για να λάβουν μια εξειδικευμένη εκτίμηση των κινδύνων.

4. Συμπεράσματα-προτάσεις

Η μεγάλη διάδοση υλικών με βάση τον αμίαντο τις περασμένες δεκαετίες, είχε ως αποτέλεσμα ότι τα προϊόντα αυτά να υπάρχουν σε σημαντικές ποσότητες στο δομημένο περιβάλλον και να αποτελούν ένα σημαντικό πρόβλημα. Για την αντιμετώπιση του μια σειρά από νομοθετήματα, μέτρα και προβλέψεις έχουν θεσπιστεί με σκοπό την προστασία τόσο των εργαζομένων, όσο και των χρηστών και του πληθυσμού γενικότερα. Όμως κατά την αντιμετώπιση εκτάκτων καταστάσεων, μπορεί να υπάρξουν περιπτώσεις όπου το πρόβλημα του αμιάντου δεν μπορεί να αντιμετωπιστεί σύμφωνα με τα παραπάνω πλαίσια. Για τις περιπτώσεις αυτής της κατηγορίας, το υφιστάμενο νομοθετικό πλαίσιο προβλέπει πλέον τη δυνατότητα θέσπισης εξειδικευμένων προβλέψεων, μέσω αντίστοιχων Προεδρικών Διαταγμάτων. Για το Πυροσβεστικό Σώμα η διαδικασία αυτή βρίσκεται ακόμα σε πρώιμο στάδιο. Επιδημιολογικές μελέτες και έρευνες σχετικά με αντίστοιχες εκθέσεις και τις επιπτώσεις τους διαχρονικά στο πυροσβεστικό προσωπικό δεν είναι διαθέσιμες. Επιπλέον, είναι σχετικά πρόσφατη (2003) η εφαρμογή του θεσμικού πλαισίου A&YE στο Πυροσβεστικό Σώμα και δεν έχει ολοκληρωθεί η ανάπτυξη των προβλεπόμενων δομών πρόληψης και προστασίας.

Για την αντιμετώπιση των κινδύνων που σχετίζονται με τον αμίαντο κατά την εκτέλεση της αποστολής των υπηρεσιών άμεσης επέμβασης, μια σειρά από μέτρα άμεσης υλοποίησης θα μπορούσαν συνεισφέρουν στην κατεύθυνση της προστασίας της υγείας και ασφάλειας των εμπλεκόμενων. Μεταξύ των μέτρων αυτών και τα παρακάτω:

- Ενημέρωση και ευαισθητοποίηση των εργαζόμενων σχετικά με τους κινδύνους από τον αμίαντο. Αντίστοιχες καμπάνιες ευαισθητοποίησης εργαζόμενων δεν έχουν φτάσει μέχρι το πυροσβεστικό προσωπικό, αφού μέχρι πρόσφατα το πλαίσιο Ασφάλειας και Υγιεινής στην Εργασία δεν κάλυπτε το προσωπικό αυτό και δεν υπήρχαν οι αντίστοιχες δομές που θα προωθούσαν τέτοιες προσπάθειες ενημέρωσης και ευαισθητοποίησης.

- Καταγραφή περιπτώσεων/ κατηγοριών συμβάντων όπου θα μπορούσε να προκύψει πρόβλημα από την ύπαρξη του αμιάντου και ενημέρωση του προσωπικού για τις περιπτώσεις αυτές.
- Ενημέρωση και εκπαίδευση των επικεφαλής των πυροσβεστικών δυνάμεων ώστε να μπορούν να αναγνωρίζουν την ύπαρξη κινδύνων από αμιάντο και να προβαίνουν στις απαραίτητες ενέργειες για ενημέρωση και καθοδήγηση του προσωπικού.
- Ενημέρωση και ευαισθητοποίηση των εργαζόμενων στο πυροσβεστικό σώμα για σωστή και αποδοτική χρήση των μέσων ατομικής προστασίας, γενικότερα, και ειδικότερα όσον αφορά τον αμιάντο.

Η μέχρι τώρα εμπειρία στο θέμα του αμιάντου δείχνει ότι αποτελεί ένα πολύ σημαντικό πρόβλημα Ασφάλειας και Υγείας στην Εργασία, αλλά ακόμα και δημόσιας Υγείας. Η αντίστοιχη εμπειρία των μέτρων προστασίας εργαζομένων σε άλλους κλάδους μπορεί να αποτελέσει χρήσιμο οδηγό και για την προστασία των πυροσβεστικών υπαλλήλων. Εκδηλώσεις όπως η σημερινή μπορούν να συνεισφέρουν πολλά στην κατεύθυνση αξιοποίησης και διάδοσης της υφιστάμενης εμπειρίας.

5. Αναφορές

ⁱ European Environment Agency, 2002. Late lessons from early warnings: the precautionary principle 1896-2000. Environmental issue report No 22.

ⁱⁱ Π.χ. Π.Δ. 17/96, άρθρο 1, παρ.5.

ⁱⁱⁱ παρ. 4 του αρθ. 9 του Ν.3144/2003

^{iv} CDC, 2004. Protecting Emergency Responders, Vol.3.

^v CDC, 2004. Protecting Emergency Responders, Vol.3.